

Ministerie van Economische Zaken

Berichten ... van Buitenland

Zachtfruitsector Mexico

nr

4

april 2014 | voor de Nederlandse agribusiness | jaargang 40

06

Stormachtige groei zachtfruitsector
De zachte kant van Mexico

10

Global Forum and Expo on
Family Farming in Boedapest
De rol van het gezinsbedrijf

14

EU-doelstellingen stimuleren ontwikkeling sector
Bio-energie in Oekraïne

- 03** Korte berichten
- 09** Kort Graag...
- 12** Uit onverwachte hoek
- 13** Column
- 17** Exportise
- 18** Landbouwraden in het buitenland
- 20** Naoogst
- 22** Grensverleggers
- 23** Foto van de maand
- 24** Activiteitenkalender

Colofon

Berichten Buitenland is bestemd voor het Nederlandse agrarische bedrijfsleven en is een uitgave van het ministerie van Economische Zaken. Het doel is informatieverstrekking over relevante ontwikkelingen op agrarisch handelsgebied, buitenlandse markten, handelsbemiddeling enzovoort. De landbouwraden in het buitenland dragen in sterke mate bij aan de berichtgeving in dit blad.

Er wordt gedrukt op een chloorarme papier-soort, in een inktbesparend FM-raster. Er wordt verzonden in recyclebare sealbags.

Uitgever
Ministerie van Economische Zaken

Redactieadres
Redactie Berichten Buitenland
T.a.v. Sabine Hoff
Postbus 20401, 2500 EK Den Haag
Tel. +31 (0)70 378 52 59
E-mail s.h.hoff@minez.nl
www.rijksoverheid.nl/berichtenbuitenland

Informatie en abonnementen
Voor informatie over artikelen of een (gratis) abonnement kunt u contact opnemen met Elma Verboom, Tel.: +31 (0)70 378 41 62
Fax: +31 (0)70 378 61 23
E-mail: e.verboom@minez.nl

Berichten Buitenland online:
www.rijksoverheid.nl/berichtenbuitenland

Realisatie
JackieWorks/geschreven * gedrukt

Aan dit nummer werkten mee:
Martijn Homan, Evert-Jan Krajenbrink,
Hans van der Lee, Gabriëlle Nuytens,
Joost Oorthuizen, Jacqueline Rogers

Opmaak
Optima Forma bv, Voorburg

Druk
OBT bv, Den Haag
ISSN 0920 - 0975

De informatie, meningen en opinies in dit blad worden naar voren gebracht buiten verantwoordelijkheid van het Ministerie van Economische Zaken.

Het overnemen of vermenigvuldigen van artikelen uit dit blad is alleen toegestaan onder vermelding als volgt: Berichten Buitenland, [maand/jaar], [pagina's]

● ● ● Amerika

Mexico

Landbouwfederatie Mexico-Stad

MexiCultura

In het kader van hun samenwerkingsovereenkomst, organiseren MexiCultura en de Mexicaanse organisatie voor beschermde tuinbouw AMHPAC een aantal gezamenlijke activiteiten. MexiCultura wil producenten voorzien van kennis en ervaring, met het oog op de verdere ontwikkeling van de kastuinbouw in Mexico. In maart namen beide organisaties deel aan de Expo Agro Baja in de deelstaat Baja California, gevolgd door een roadshow. In mei komt er een tweede roadshow in de centrale deelstaten met seminars, bedrijfsbezoeken en beursdeelname. Tijdens de Greentech Expo in Amsterdam van 10-17 juni zal een Mexicaanse missie Nederland bezoeken. Ook deze missie omvat seminars, bedrijfsbezoeken, beursbezoek en matchmaking. Meer informatie: Martijn Vriesinga, m.vriesinga@mexicultura.nl of +52 1 786 104 10 22 (vanuit Nederland) of 045 786 104 10 22 (vanuit Mexico).

Europese Unie

België

Landbouwfederatie Brussel

De Vlaamse provincie West-Vlaanderen heeft plannen voor twee glastuinbouwzones in de provincie. Dit zouden de zones 'Roeselare' en 'Brugge-Torhout' worden. Het is de bedoeling in deze gebieden de glastuinbouw spontaan te laten floreren, naast andere landbouwactiviteiten. In deze zones zullen gebieden worden gedefinieerd waar glastuinbouw kan plaatsvinden. De provincie West-Vlaanderen benadrukt dat het NIET de bedoeling is om de hele macrozones vol te bouwen met serres. In het plan voorziet de provincie ook individuele trajectbegeleiding voor kandidaat-investeerders. Tevens gaat er ruime aandacht naar het energieaspect (betaalbaarheid en duurzaamheid).

Frankrijk

Landbouwfederatie Parijs

Gistconcern versterkt positie

Het Noord-Franse gistconcern Lesaffre is met een jaaromzet van € 1,6 miljard en 70 dochterondernemingen in ruim 40 landen één van de mondiale spelers op het vlak van gist en gistproducten. Lesaffre heeft recent een nieuwe business unit LEAF Technologies

Mestproblematiek

De mestproblematiek krijgt internationaal veel aandacht. In het kader van de Global Agenda for Sustainable Livestock (www.livestockdialogue.com) trekt Wageningen UR het thema 'Waste to Worth'. Voor dit thema is een voorstel ontwikkeld voor een netwerk- en informatieplatform en voor gerichte acties om benutting van mest te verbeteren. Het platform werkt onder de naam 'Manure Management Kiosk'. Hierbij is een samenwerking tot stand gekomen met Climate and Clean Air Coalition (www.unep.org/ccac), die \$ 2,2 miljoen beschikbaar heeft gesteld. De activiteiten

richten zich vooral op Azië, Afrika en Latijns-Amerika, met regionale kenniscentra in Thailand, Kenia en Costa Rica. De coördinatie is in handen van Wageningen UR en de FAO. Uiteraard komt op dit platform ook informatie over de Nederlandse mestaanpak, om mede nieuwe mogelijkheden voor Nederlandse ondernemingen te genereren. Ter ondersteuning van de Nederlandse kennis over dit onderwerp, heeft de WUR een brochure geproduceerd en een digitale versie daarvan. Deze kunt u opvragen bij Elma Verboom, e.verboom@minez.nl.

(Lesaffre Advanced Fermentation Technologies) opgezet, waarmee het concern innovatieve gistproducten met hoge toegevoegde waarde wil ontwikkelen voor de ethanolindustrie en groene chemie. Lesaffre bediende al deze industrie met gist en gistderivaten. Het bedrijf heeft ambities in de biobased economy en streeft naar een omzet van 30% voor zijn biobased ingrediënten in 2019. Lesaffre heeft in dit verband recent het Franse bedrijf Agrauxine overgenomen, specialist in biocontrole en plantenvoeding. Agrauxine werkt op basis van bacteriën en micro-organismen. In december jl. nam Lesaffre het Italiaanse chemische bedrijf Omniabos over, specialist in bepaalde moleculen (SAME).

Hongarije

Landbouwfederatie Boedapest

Zwarte cijfers SPAR

Supermarktketen SPAR (Hongarije) heeft in 2013 eindelijk weer zwarte cijfers kunnen schrijven. Het realiseerde in 2013 een omzetstijging van 7,5%. De totale omzet bedroeg in 2013 € 1,53 miljard. Dit betekent dat Hongarije voor SPAR na Italië de belangrijkste afzetmarkt buiten Oostenrijk is. De omzet werd gerealiseerd door 391 winkels (360 reguliere SPAR-ren, 31 hypermarkten). SPAR heeft afgelopen jaar als één van de eerste westerse retailketens het franchisesysteem ingevoerd (voor Hongaarse ketens als CBA en COOP vormt dit een belangrijk fundament onder de aanwezigheid in Hongarije). De financiële cijfers van SPAR stonden de afgelopen jaren onder druk door de crisis, toenemende prijsconcurrentie van Lidl en Aldi en de zogenoemde retailbelasting die door de Hongaarse regering werd ingevoerd.

04 Korte berichten

Portugal

Landbouwfederatie Madrid

Stokvis als mode-accessoire

Het benutten van vishuid voor andere, meer rendabele, doeleinden dan voor de diervoederindustrie. Dat was de aanzet voor het Portugese bedrijf van visproducten Soguima om een nieuw product in de markt te zetten: het gebruiken van vishuiden in diverse woon- en mode-accessoires. Het gaat om de huid van stokvis. Die wordt zodanig bewerkt dat zij gebruikt kan worden voor tassen, schoenen, meubels en het bekleden van stoelen. Deze nieuwigheid is tijdens de meubelbeurs in Paços de Ferreira, meubelhoofdstad van Portugal, gepresenteerd en blijkt te zijn aangeslagen. Zowel de schoenen- als mode-industrie verwerken de huid in hun producten. Naast stokvis kan ook de huid van zalm, forel, zeewolf, tonijn en zwaardvis worden gebruikt om te worden verwerkt in allerlei accessoires.

Roemenië

Landbouwfederatie Boekarest

Supermarktketens consolideren

Negen internationale ketens met gezamenlijk 12 moderne retailnetwerken zijn aanwezig op de Roemeense markt. Van de negen ketens

behoren er slechts zes qua omzet tot de EU top-20. Europa's tweede retailer Tesco bijvoorbeeld is aanwezig in Hongarije (marktleider), Tsjechië (derde plaats), Polen (tweede) en Slowakije (marktleider), maar besloot niet in Roemenië te investeren. Interessant is ook dat Tesco en Carrefour in geen enkel land in Centraal- en Oostelijk Europa tegelijk aanwezig zijn. Analisten veronderstellen dat er een niet-aanvalsverdrag tussen beide partijen moet bestaan. Carrefour startte haar activiteiten in Roemenië in 2011, en was daarmee de eerste hypermarktketen in deze markt. Volgens de gegevens over 2012 (de laatst beschikbare) staat Carrefour daarmee in Roemenië op de derde plaats na Kaufland (Schwarz Group) en Metro Cash& Carry (Metro Group), alle drie met een omzet boven de € 1 miljard per jaar. In de ranglijst van retailers in Roemenië worden de drie koplopers gevolgd door: Selgros Cash&Carry (COOP), Lidl (Schwarz), Real (Metro), Penny Market (Rewe), Auchan, Mega Image (Delhaize), Cora (Louis Delhaize), Billa (Rewe) en Profi (Enterprise Inv). De laatste buitenlandse speler die de Roemeense markt betrad was in 2011 Lidl, toen het de 107 winkels van Plus Discount overnam; deze keten is inmiddels doorgegroeiwd naar 170 winkels. Analisten voorspellen dat de komende vijf jaar een verdere groei in het aantal verkooppunten zal optreden; het zou dan vooral gaan om supermarkten en buurtwinkels.

Spanje

Landbouwfederatie Madrid

Tweede groente- en fruitleverancier Duitsland

Volgens de cijfers van de sectororganisatie Fepex, heeft de Spaanse export naar Duitsland zich tussen januari en november 2013 positief

ontwikkeld. Hierdoor is Spanje, na Nederland, de tweede leverancier van groente en fruit aan Duitsland. Het exportvolume van deze producten steeg in de aangegeven periode met 10% ten opzichte van het voorgaande jaar, tot 2.487.731 ton, en met een 15% hogere omzet ter waarde van € 2,3 miljard.

Nutreco desinvesteert

De multinational Nutreco heeft aangekondigd dat zij wil stoppen met haar mengvoer- en vleesactiviteiten (Grupo Sada en Nanta) in Spanje en Portugal. In 2013 werd in beide landen samen een omzet behaald van € 1,4 miljard en een EBITDA van € 23,3 miljoen.

Toenemende consumptie 'oosters'

Volgens de importeur Iberochina-Oriental Delicatessen zal de gestaag toenemende consumptie van etnische etenswaren in Spanje de komende jaren tussen de 10-15% stijgen. Als gevolg van de goede vooruitzichten heeft deze groep aangekondigd dit jaar een nieuw logistiek platform in Barcelona in werking te stellen, naast de twee die het bedrijf al in Madrid heeft. Hiermee is een investering gemoeid van € 2,5 miljoen. Al sinds 2011 ziet de groep haar omzet stijgen, die nu € 22 miljoen bedraagt. In 2013 heeft het bedrijf meer dan 20.000 ton oosters voedsel geïmporteerd, voornamelijk producten voor de bereiding van sushi.

Verenigd Koninkrijk

Landbouwfederatie Londen

Stijgende omzet 'biologisch'

Na een aantal jaren van krimp is de omzet van sommige biologische producten in het Verenigd Koninkrijk markant gestegen in 2013. Nieuwe cijfers afkomstig van de Soil Association, de grootste Britse bio-certificeerder, laten zien dat de totale omzet van biologische producten in 2013 steeg met 2,8%. Dit is meer dan de jaarlijkse inflatie van 2%. Vier van de vijf Britse huishoudens heeft het afgelopen jaar een biologisch product gekocht. Biologische zuivelproducten lieten de grootste groei zien: de omzet van melk steeg met 3,4% en die van yoghurt met maar liefst 7%. Vis en vlees lieten de minste groei zien met 2,2%. Thuisbezorging en online winkelen zijn belangrijke verkoopkanalen: de verkoop van biologische producten via deze kanalen groeide in 2013 met 11%. De vraag is of lokale Britse producenten kunnen voorzien in de groeiende vraag.

Jaarbericht 2013

Markttoegang Fytosanitair

Het derdelandenteam van de directie Plantaardige Agroketens en Voedselkwaliteit bij het ministerie van EZ heeft zijn jaarbericht 2013 uitgebracht. Dit geeft weer welke resultaten in 2013 zijn bereikt op het gebied van het behoud en vergroten van markttoegang voor planten, plantaardige producten en uitgangsmateriaal buiten de Europese Unie. Mocht u het jaarbericht (als pdf) willen ontvangen, dan kunt u een mail sturen aan Laurie Dul, l.dul@minez.nl.

Sandwiches populairste maaltijd

In het Verenigd Koninkrijk worden jaarlijks 6,4 miljard sandwiches geconsumeerd. Volgens marktonderzoeker Kantar Worldpanel is de sandwich er het meest populaire lunchgerecht en de derde meest populaire keuze voor het avondeten. De organisatie onderzocht de kookgewoonten van 4000 Britse huishoudens tussen 1980 tot 2012. Opmerkelijk is dat in deze periode de gemiddelde bereidingstijd voor het avondeten bijna is gehalveerd van één uur tot 34 minuten, ondanks de toegenomen populariteit van kookprogramma's en kookboeken. Na sandwiches zijn kant-en-klaarmaaltijden het populairst. Hiervan worden er in het Verenigd Koninkrijk jaarlijks 1,6 miljard geconsumeerd, aldus de Daily Mail die de cijfers van Kantar Worldpanel heeft gepubliceerd. De top-5 meest populaire gerechten voor het avondeten zijn: 1. braadstuk; 2. pizza; 3. sandwiches; 4. Indiaas; en 5. worst.

GM-discussie duurt voort

Op 14 maart publiceerde de Britse Raad voor Wetenschap en Technologie op verzoek van premier Cameron een rapport over het wetenschappelijke bewijs voor de risico's en baten van GM-technologie. Ook de vraag hoe de kwaliteit van het debat, besluitvorming en regelgeving op nationaal en EU-niveau kan worden verbeterd, komt aan de orde. De adviesraad moedigt de Britse regering te blijven aandringen besluitvorming op een wetenschappelijke en feitelijke basis te laten plaatsvinden.

Voedsel fraude

Problemen en frauduleuze praktijken in de voedselketen, en dan vooral in de vleesproductie, blijven in het nieuws in het Verenigd Koninkrijk terugkomen. Deze maand deed de gemeente Leicester steekproeven bij slagers, detailhandel, producenten, fast foodzaken en cateringbedrijven en in de helft van de gevallen bleek er iets mis. In sommige gevallen bleek een vleesproduct zelfs geen vlees te bevatten.

Nederlands 'Green City Thinking'

En marge van de jaarlijkse beurs EcoBuild organiseerde de Nederlandse ambassade begin maart een seminar in samenwerking met het Londense Building Centre met als titel: The Dutch Connectors: Green City Thinking, Research, Innovation and Partnerships. In de middag presenteerden

Internationale organisaties

OESO

PV-OESO Parijs

Standaarden voor granaatappel

De OESO heeft onlangs een nieuwe referentie gepubliceerd met een beschrijving van de internationale kwaliteitsnormen voor granaatappel.

Meer informatie:

www.oecd-ilibrary.org/agriculture-and-food/international-standards-for-fruit-and-vegetables_19935668

MVO in agro en food

Het 2e Global Forum on Responsible Business Conduct vindt op 26-27 juni a.s. plaats bij de OESO. Eén van de sessies zal gewijd zijn aan maatschappelijk verantwoord ondernemen in de agro- en foodketen. Meer informatie en/of aanmelding: <http://mneguidelines.oecd.org/globalforumonresponsiblebusinessconduct/#d.en.230714>

Alterra/WUR, Architectuur Lokaal en Hurks Bouw vernieuwende ideeën op het gebied van Green Cities en in de avond liet Joost Koningen van West8 voor een zaal van ruim 100 aanwezigen zien hoe het nieuwe Rotterdam Centraal tot stand is gekomen, gevolgd door een netwerkreceptie voor de Britse aanwezigen en de Nederlandse standhouders op EcoBuild.

Overig Europa

Kazachstan

Landbouwfond Moskou

Bezoek Greenport Holland

Van 26 maart-1 april bezocht een bestuurdelegatie van Greenport Holland International Kazachstan. Dit bezoek past in de afspraken die de Kazachse president Nazarbayev (tijdens de NSS-top) onlangs met de Nederlandse regering maakte in Den Haag. Afgesproken is dat de twee landen nauwer gaan samenwerken op agrosector. In Almaty vond een gesprek plaats met lokale bestuurders, die hun agro-visie voor de toekomst nader toelichtten en daarbij aangaven Nederlandse technologie en opleiding te willen gebruiken. In Astana is met het ministerie van Landbouw afgesproken een gezamenlijke expertgroep op te richten, die zal bepalen hoe een demonstratieproject zal worden ingericht. Tevens is de delegatie uitvoerig geïnformeerd over het nieuwe National Programme 2020 met een budget van € 5,2 miljard, waarin een grote plaats is ingeruimd voor de tuinbouwsector en andere agrarische activiteiten. Dit alles om de economie van Kazachstan te diversificeren.

Oekraïne

Landbouwfond Kiev

Agrarische handel gestegen

In 2013 is de handel in agrarische producten tussen Nederland en Oekraïne fors gegroeid. Dit gold met name voor de import vanuit Oekraïne (granen en oliehoudende zaden), die volgens Eurostat met 52% groeide naar € 635 miljoen. Vanuit Nederland zijn bloemen en planten traditioneel goed vertegenwoordigd in de agrarische export, maar dit jaar zagen we de voornaamste groei bij levensmiddelen en ingrediënten. Dit toont aan dat deze markt onder druk van de retail volwassen aan het worden is en verdere kansen biedt voor Nederlandse bedrijven in de toelevering of consumentenproducten. Een recente marktstudie over de Oekraïense levensmiddelenindustrie (2013) kan via kie-lnv@minbuza.nl worden opgevraagd.

.....

De zachte kant van Mexico

Ook aardbeien zitten in de lift. Van 2011 op 2012 steeg de productie met 57%. Mexico staat daarmee op de vijfde plaats van grootste producenten wereldwijd en is de derde grootste exporteur.

‘Alle klimatologische omstandigheden kloppen’

Die stijging is niet alleen te danken aan de ideale klimatologische omstandigheden, natuurlijk spelen ook de teeltmethoden een rol. Het fruit wordt in kassen geteeld waarbij gebruikgemaakt wordt van microtunnels. Op die manier kan jaarrond geproduceerd worden. Belangrijk voor grote afnemers zoals de Verenigde Staten.

Product	Soort teelt	Oogst (in hectare)	Aandeel in totale oogst	Productie (in ton)	Aandeel in totale productie	Opbrengst (ton per hectare)	Prijs (USD per ton)	Waarde (x 1000 USD)	Aandeel in totale waarde
Aardbei	Vollegronds	8.524,30	39%	352.033,96	67%	41,30	889,96	313.294,84	43%
Braam	Alle	11.421,50	52%	139.803,09	27%	12,24	2.050,42	286.654,84	40%
Bosbes	Alle	884,50	4%	7.190,60	1%	8.13	8.883,11	63.874,86	9%
Framboos	Alle	1.169,70	5%	17.008,53	3%	14.54	2.973,21	50.570,01	7%
Aardbei	Tunnelteelt	139,50	1%	8.392,49	2%	60,16	943,63	7.919,40	1%
Totaal		22.139,50	100%	524.428,67	100%			722.313,40	100%

De belangrijkste regio's (geel) waar zachtfruit wordt geteeld, zijn de staten Michoacán, Jalisco en Baja California.

- Bramen: Michoacán, Jalisco en Colima (meer dan 11.000 hectare).
- Aardbeien: Michoacán, Baja California en Guanajuato (meer dan 8000 hectare).
- Frambozen: Jalisco, Michoacán en Baja California (meer dan 1000 hectare).
- Blauwe bessen: Jalisco, Puebla en Mexico State (meer dan 880 hectare).

Het GAIN Report Mexico: *Berry Sector's Growth has Important Consequences for the Campo* van het US Department of Agriculture (maart 2013) geeft aan dat vooral frambozen onder beschermde productie vallen (90%), terwijl bescherming bij aardbeien en blauwe bessen maar 50% bedraagt. Bramen zijn de meest arbeidsintensieve fruitsoort. Tijdens het groeien van de bramenplant moeten de stengels namelijk steeds worden aangetaped, waarbij de stengels niet beschadigd mogen worden.

Fruitsoort	Aandeel beschermde teelt in productie	Vereiste arbeidskracht (aantal per hectare)
Aardbei	50%	7,0
Framboos	90%	7,8
Braam	40%	10,0
Bosbes	50%	7,8

Bron: FAS/USDA

Mexico heeft veel in het werk gesteld om zijn afzetmarkten te diversifiëren. Daarom speelt ook de verwerkende industrie een rol in de productie. Het fruit wordt ingevroren, gedroogd en er worden sappen en jams gemaakt. Het moge duidelijk zijn dat deze verbreding van de keten meer waarde creëert voor consumenten en ook meer inkomen genereert voor verwerkers en producenten.

Export Mexico: (on)gekookte, (on)gesuikerde, bevroren aardbeien (HS 08 11 10) januari - november

Partnerland	US Dollars (x 1000)			Aandeel (in %)			% verschil 2013/2012
	2011	2012	2013	2011	2012	2013	
Wereld	101.136	119.705	96.445	100.00	100.00	100.00	-19.43
VS	96.876	109.560	86.916	95.79	91.52	90.12	- 20.67
Canada	3.519	7.433	5.763	3.48	6.21	5.98	- 22.47
Frankrijk	0	795	1.158	0.00	0.66	1.20	45.62
Japan	326	415	713	0.32	0.35	0.74	71.87
Brazilië	354	263	581	0.35	0.22	0.60	120.96
Nederland	-	0	22	0.00	0.00	0.02	∞

Bron: Global Trade Atlas with data from INEGI (2006,present)

Export Mexico: verse frambozen, bramen, moerbeien en loganbessen (kruising braam en framboos) (HS 08 10 20) januari - november

Partnerland	US Dollars (x 1000)			Aandeel (in %)			% verschil 2013/2012
	2011	2012	2013	2011	2012	2013	
Wereld	113.745	127.962	134.837	100.00	100.00	100.00	5.37
VS	101.349	114.055	117.821	89.10	89.13	87.38	3.30
VK	5.586	4.715	5.916	4.91	3.68	4.39	25.46
Nederland	2.167	2.589	2.327	1.91	2.02	1.73	- 10.12
Duitsland	766	1.766	2.139	0.67	1.38	1.59	21.09
Italië	1.642	2.318	1.790	1.44	1.81	1.33	- 22.76

Bron: Global Trade Atlas with data from INEGI (2006,present)

Handel

Mexico exporteerde in de periode van januari-november 2013 voor meer dan \$ 96 miljoen aan aardbeien naar (voornamelijk) de Verenigde Staten. Deze marktconcentratie verschuift langzaam naar andere landen als Canada, Frankrijk en Japan (onder andere). Naar verwachting zal de export van aardbeien over niet al te lange tijd ook toenemen in andere Aziatische en Europese markten.

Als het gaat om bramen en frambozen, lukt het Mexico beter om de afzet te spreiden. Naast natuurlijk de Verenigde Staten, gaat het fruit ook richting het Verenigd Koninkrijk, Nederland en Duitsland.

De laatste jaren doen cranberries en blauwe bessen het goed op de Aziatische markt, vooral in Japan en Hongkong, maar zeker ook in Europa en dan vooral het Verenigd Koninkrijk. De Nederlandse belangstelling voor deze fruitsoorten stijgt ook. Het is interessant dat de exportcijfers van deze twee fruitsoorten (afgaande op de tabellen) erg lijken op die van frambozen en bramen.

De verbetering in productiecapaciteit, kwaliteit en de actieve deelname van producenten aan Europese beurzen zoals Fruit Logistica in Duitsland en de PMA-beurs in Atlanta hebben zeker een belangrijke bijdrage geleverd aan de diversificatie van de sector. Nog een trend die valt te bespeuren, is de aandacht voor gezondheidsvoeding. Frambozen en bramen hebben een goed imago en worden door de consument gezien als gezond voedsel, dat met regelmaat gegeten zou moeten worden. Bovendien passen deze fruitsoorten goed bij het ontbijt, salades en andere (hoofd)gerechten.

De Mexicaanse overheid ondersteunt fruitproducenten niet alleen om deel te nemen aan internationale beurzen en tentoonstellingen, ook moedigt ze certificering aan om internationaal een betere marktpositie te kunnen verkrijgen. Tegelijkertijd helpen sommige producenten elkaar door krachten te bundelen, bijvoorbeeld door logistiek samen te werken en ook op andere manieren samen op te trekken om goedkoper te kunnen opereren. Deze inspanningen zijn belangrijk voor de ontwikkeling van de markt op zowel nationaal als internationaal niveau.

Export Mexico: cranberry's, bosbessen en verwant fruit januari – november

Partnerland	Partnerland			Aandeel (in %)			% verschil 2013/2012
	2011	2012	2013	2011	2012	2013	
Wereld	5.458	17.241	17.696	100.00	100.00	100.00	2.64
VS	5.078	13.261	12.822	93.04	76.92	72.46	-3.31
Japan	363	3.569	4.147	6.65	20.70	23.44	16.21
Hongkong	14	60	323	0.26	0.35	1.83	441.59
VK	0	297	307	0.00	1.72	1.73	3.24
Canada	-	-	31	0.00	0.00	0.18	0.00
Nederland	-	10	27	0.00	0.06	0.15	167.05

Bron: Global Trade Atlas with data from INEGI (2006,present)

Samenwerking

Samenwerken is het sleutelwoord voor de Mexicaanse fruitproducenten. Alleen zo lukt het om marktaandeel te winnen. Zachtfruit wordt populairder en een gezamenlijke inspanning van producenten heeft zich al bewezen. Branchevereniging Aneberries A.C. (www.aneberries.mx) is de drijvende kracht achter dit succes. De branchevereniging is opgericht in juni 2010 en gevestigd in Jalisco. De 17 leden die de vereniging nu telt, produceren en exporteren allen de bessensoorten zoals eerder genoemd. Aneberries heeft als doel haar leden te vertegenwoordi-

gen op nationaal en internationaal niveau en wil zaken bewerkstelligen op het gebied van duurzaamheid, voedselkwaliteit en -veiligheid, maar ook op het gebied van bedrijfsvoering. Industriemaatstaven vaststellen en vastleggen om de sector te versterken door bijvoorbeeld ook banden aan te halen met de Mexicaanse overheid.

'Samenwerken is ook hier de sleutel'

Een geoliede organisatie, investeren, kwaliteitsproducten en internationale zichtbaarheid. Dat zijn de basiselementen voor succes in deze sector. De Mexicaanse overheid is bereid het mkb te helpen voet aan de grond te krijgen in de (internationale) agro- en foodsector door hun producten te promoten – zowel lokaal als in het buitenland –. Hierdoor heeft het mkb meer concurrentiekracht gekregen.

Kansen voor Nederland in deze Mexicaanse zachtfruitsector liggen op het gebied van kennis delen als het gaat om nieuwe soorten, nieuwe manieren van telen en produceren, en verwerken. Via Aneberries kunnen geschikte Nederlandse partijen samenwerkingen aangaan met producenten op diverse gebieden. Eén gebied zal straks ongetwijfeld de inzet van hydrocultuur en kassen zijn, daar is 'Nederland tuinbouwland' immers in gespecialiseerd.

Geïnteresseerde bedrijven en organisaties die in contact willen komen met producenten of verwerkers in deze sector, kunnen contact opnemen met de Landbouwfederatie Mexico via mex-lnv@minbuza.nl. Wij brengen u graag in contact met deze partijen.

Landbouwfederatie Mexico

11 vragen aan

Bert Rikken
Landbouwraad
Nairobi

Het ministerie van EZ heeft ruim 50 afdelingen in evenzoveel landen waar landbouwraden en -attaché(e)s actief zijn. Elke maand maken we kennis met een van onze verre landbouwmedewerkers.

1. Hoe bent u in dit werk terechtgekomen?

Voordat ik in 2000 in dienst kwam bij LNV had ik al 14 jaar voor ontwikkelingssamenwerking gewerkt in Colombia, Indonesië en Nicaragua. Bij de Plantenziektenkundigedienst en later op het ministerie zelf, heb ik vooral gewerkt aan Nederlandse exportbelangen en markttoegang voor plantaardige producten. Dit leek mij een mooie basis voor deze post, waar ontwikkelings-samenwerking nu overgaat naar een meer economisch en handelsgerichte relatie.

2. Wat zou iedereen moeten weten over uw werkgebied?

Het klimaat in Kenia en Tanzania is, vanwege de hoogte waarop belangrijke landbouwgebieden zich bevinden, aangenaam en ideaal om het hele jaar rond land- en tuinbouw te bedrijven. Van noord naar zuid loopt dwars door Oost-Afrika de Grote Rift-vallei, als gevolg van het langzaam uiteendrijven van twee tectonische aardplaten. De bodems zijn daar vulkanisch en dus zeer vruchtbaar. Nederlandse rozentelers zijn daarom decennia geleden al hierheen gekomen en hebben er mede voor gezorgd dat momenteel ongeveer de helft van alle rozen op de Nederlandse

veiling uit Oost-Afrika komt. Maar ook grote hoeveelheden verse groenten, zaaizaden en plantaardig uitgangsmateriaal vinden hun weg al naar Europa. Oost-Afrika is de meest dynamische regio van het continent en met een voorspelde gemiddelde economische groei van 5-7% per jaar ziet de toekomst er zonnig uit. Daarnaast hebben Tanzania en Kenia een schat aan natuurschoon, wildparken en tropische bounty-kusten. Dat maakt deze regio ook zeer aantrekkelijk voor een niet-werkgerelateerd bezoek.

3. Wanneer denkt u 'dit is een mooie dag'?

Met de mooiste functie binnen het ministerie en een geweldig team in een prachtige regio geniet ik van iedere dag. En natuurlijk geeft het elke keer nog een extra kick als een bedrijf laat weten dat de gezamenlijke inspanningen tot resultaten hebben geleid.

4. Wat is uw grootste bron van ergernis?

Verkeersdrempels en bureaucratie. Ik denk dat Kenia de hoogste drempeldichtheid ter wereld heeft. Net als je lekker op gang komt en even niet oplet is er altijd weer zo'n hindernis.

5. Voor wie heeft u bewondering?

Ik maak een diepe buiging voor pioniers die de gebaande paden verlaten, risico's nemen, en zich durven inzetten voor verandering en verbetering. Ik ken inmiddels heel wat Nederlandse ondernemers in mijn regio die in deze categorie vallen.

6. Welke sector laat hier absoluut kansen liggen?

Ik zie hier potentieel voor ontwikkeling in alle landbouwsectoren. Aan productieverhoging wordt al volop gewerkt en dat is in het kader van voedselzekerheid zeker enorm belangrijk; maar het kan nog beter en efficiënter. En vooral verderop in de keten; bij post harvest, bewaring en het verwerken van producten zijn nog enorm veel onbenutte kansen. En dat geldt ook voor de logistieke sector.

7. Hoe staat het met duurzaam ondernemen in uw regio?

Duurzaam ondernemen, climate smart agriculture en vooral klimaatverandering leeft sterk in de regio. Volgens het (Nederlandse) MPS dat in 55 landen werkzaam is in de afgifte van certificaten voor duurzaam ondernemen, wordt de sierteeltsector in Kenia het meest geaudit. Vrijwel alle grote bedrijven in Kenia (ook niet Nederlandse) zijn daarbij aangesloten en voldoen aan de strengste MPS-eisen.

8. Wat kan er op uw werkterrein beslist beter?

Ons institutioneel geheugen moet beter georganiseerd worden. Ik ben heel blij met de komst van het Achilles-systeem voor het digitaal registreren van ons netwerk, waardoor we straks bedrijven nog beter kunnen linken en adviseren.

9. Welk lokaal gerecht is uw favoriet?

De keukens van Kenia en Tanzania zijn niet echt besteed aan culinaire fijnproevers. Nyama choma, gegrild of gebarbecued vlees of vis, is echter wel aardig. Dat wordt gegeten met ugali, wat het meest weg heeft van suikerloze griesmeel, en een soort spinazie die sukumawiki heet. RijkZwaan is overigens in Tanzania een programma begonnen om ook deze lokale groentesoorten door veredeling te verbeteren. Dat is heel mooi, omdat deze soorten te klein en commercieel niet aantrekkelijk zijn voor veredelaars. Ik heb begrepen dat smaak ook een selectiecriterium zal zijn.

10. Met wie zou u een avond op stap willen?

In Kenia gaat men op safari. En dat zou ik met iedere Nederlandse delegatie willen doen. Nederland is lid van het CITES-verdrag (handel in bedreigde soorten) en de CBD (biodiversiteit). Wij steunen programma's tegen stroperij van olifanten en neushoorns, nemen actief deel aan internationale conferenties en fora voor duurzame ontwikkeling, en natuur staat nog altijd op de agenda. Na een safari weet iedereen waarom dat allemaal zo enorm belangrijk is.

11. Wat is uw sleutelwoord voor de toekomst?

Innovatie. Leer van gisteren, leef vandaag en doe het morgen nog beter.

Van links naar rechts: Marnix Sanderse (Agricultural Assistant), Carla Ruijgrok (Administratief Medewerker) en Bert Rikken (Landbouwraad).

2014 is voor de Verenigde Naties het internationaal jaar van het gezinsbedrijf. Hiermee wordt aandacht gevraagd voor de rol van het gezinsbedrijf bij de wereldwijde voedselvoorziening, bestrijding van honger en armoede, en het verbeteren van bestaansmiddelen, waarbij tegelijkertijd oog is voor bescherming van het milieu en biodiversiteit. Van 4-6 maart is in Boedapest een Global Forum and Expo on Family Farming georganiseerd.

Global Forum and Expo on Family Farming in Boedapest

Aandacht voor de rol van het gezinsbedrijf

Het gezinsbedrijf is wereldwijd de meest dominante bedrijfsvorm in de landbouw. Meer dan 80% van alle landbouwbedrijven in de wereld zijn gezinsbedrijven. Het centrale element in deze bedrijfsvorm is de familie en familieleden die op het bedrijf of bij de bedrijfsvoering betrokken zijn. Volgens gegevens van de FAO zijn er wereldwijd meer dan 500 miljoen gezinsbedrijven, die samen 70% van 's werelds voedselproductie voor hun rekening nemen. Het gezinsbedrijf vormt ook in Nederland de ruggengraat van de agrarische sector. De meeste van de 69.000 bedrijven zijn gezinsbedrijven, slechts een beperkt deel (4000) zijn georganiseerd als vennootschap.

Ook binnen de EU spelen family farms een belangrijke rol in de landelijke gebieden. Zij dragen bij aan voedselzekerheid, duurzaam gebruik van natuurlijke hulpbronnen en een gebalanceerde ontwikkeling van het platteland. Met het nieuwe Gemeenschappelijk Landbouwbeleid worden diverse maatregelen genomen, die de rol en positie van family farms kunnen versterken.

Verskillende opvattingen

Tijdens de conferentie onderschreven de ruim 30 aanwezige ministers en staatssecretarissen het belang van het gezinsbedrijf, zowel voor de voedselproductie, werkgelegenheid, plattelandontwikkeling, behoud van tradities, sociale infrastructuur als duurzaamheid. Hoewel het gezinsbedrijf van land tot land en van regio tot regio verschilt (de diversiteit in het gezinsbedrijf is enorm), kent het veelal gemeenschappelijke waarden en speelt het gezinsbedrijf een essentiële rol in hun omgeving. Voor veel landen is dit de reden om het gezinsbedrijf te ondersteunen, zowel met middelen alsook beleidsmatig.

‘Wereldwijd zijn vrouwen de ruggengraat van het gezinsbedrijf’

Aan de andere kant bleek er verschil van inzicht te bestaan over de economische of sociale rol van het gezinsbedrijf. De move out

or move up-gedachte, zoals deze verkondigd werd door directeur-generaal Schenggan Fan van het International Food Policy Research Institute (IFPRI, Washington) werd niet breed gedragen. Zijn idee is dat niet alle kleine boeren toekomst hebben en dus beter een andere economische bezigheid kunnen zoeken (move out), terwijl de resterende boeren moeten proberen om hun bedrijf te vergroten of winstgeverder te maken (move up). Het merendeel van de deelnemers (met Afrikaanse en Aziatische achtergrond) benadrukte vooral de sociale rol van het gezinsbedrijf. De economische kant, het belang van ondernemerschap en de rol van consumenten in de voedselketen bleven daarmee onderbelicht. Het woord innovatie, als motor van vernieuwing en van grotere welstand van boeren, werd in de conferentie niet gehoord. Met de sterke nadruk op de sociale rol van het gezinsbedrijf bleek er weinig animo te bestaan voor handelsliberalisatie.

Slotverklaring voorzitter

In de slotverklaring van de conferentie werd een aantal aanbevelingen meegegeven. Aanbevelingen voor het gezinsbedrijf in relatie tot beleidsvorming en dialoog/communicatie gingen in de richting van het aanpassen van het wettelijk kader ten gunste van het gezinsbedrijf (bijvoorbeeld de belastingwetgeving) en een hogere prioriteit voor het gezinsbedrijf in het macro-economisch beleid, internationale handel, WTO en multilaterale handelsliberalisatie.

Op het terrein van markttoegang en ketenintegratie werd een betere aansluiting van financiële instituties en krediet-

instrumentarium bepleit op de behoeften van het gezinsbedrijf. Bijvoorbeeld via verzekering- en garantiesystemen om het risico van kredietverlening aan de landbouw te verlagen en faciliteiten voor microkredieten uit te breiden. Naast toegang tot krediet was er veel aandacht voor toegang tot natuurlijke hulpbronnen en landbouwgrond voor het gezinsbedrijf. Landen werden opgeroepen wetgeving meer te richten op de bescherming van kleine boeren en het voorkomen van land and water grabbing.

Daarnaast was er aandacht voor opleiding, jonge boeren en de rol van vrouwen binnen het gezinsbedrijf. Zoals het gezinsbedrijf de ruggengraat voor het platteland is, zijn vrouwen de ruggengraat van het gezinsbedrijf. Deze rol wordt echter onvoldoende onderkend,

zowel in termen van inkomen alsook door toegang tot productiebronnen en kredieten. Voor de toekomst van het gezinsbedrijf en daarmee ook het behoud van tradities, is het van belang dat jonge boeren een goede toegang hebben tot opleiding, diensten en arbeidsmogelijkheden. De interesse van jongeren voor landbouw en plattelandsontwikkeling kan hiermee worden vergroot. Dit kan bijvoorbeeld door ontwikkeling van programma's en projecten gericht op jonge boeren en door jonge boeren geprivilegieerde toegang te geven tot landbouwgrond, krediet en technische ondersteuning.

Meer informatie over de conferentie is te vinden op <http://familyfarming.kormany.hu/programme>

Martijn Homan, Landbouwrapraad Boedapest

Wat is een gezinsbedrijf?

De conferentie verschaftte geen duidelijkheid over een definitie van het gezinsbedrijf. Het gezinsbedrijf kent een grote variëteit aan verschijningsvormen en kent zowel kleine boeren alsook grotere gezinsbedrijven. Dit wordt ondersteund door de door de FAO gehanteerde definitie:

“Family farming includes all family-based agricultural activities, and it is linked to several areas of rural development. Family farming is a means of organizing agricultural, forestry, fisheries, pastoral and

aquaculture production which is managed and operated by a family and predominantly reliant on family labor, including both women's and men's.”

De situatie in Hongarije

In Hongarije is het aandeel gezinsbedrijven in het totaal aantal ondernemingen in de agrarische sector beperkt: circa 22-25% van de bedrijven zijn gezinsbedrijven. Gezinsbedrijven bewerken ongeveer 34% van het totale agrarische oppervlak (5,3 miljoen hectare), 19% van de dieren wordt gehouden door gezinsbedrijven.

Gezinsbedrijven in Hongarije zijn vooral actief in de tuinbouw. De huidige regering werkt aan verdere bewustwording voor het belang van gezinsbedrijven en lokale productie ten behoeve van de leefbaarheid van het platteland. Dit doet zij onder andere via schoolmelk- en schoolfruitprogramma's, vakinhoudelijke advisering voor gezinsbedrijven en sociale landbouwgrondprogramma's (waarbij mensen worden gestimuleerd een landbouwbedrijf op te starten).

..... Piet Hoekstra, uit St. Jacobiparochie gelegen in het Noordwest Friese Waddenkustgebied, is al bijna 50 jaar boer. Pootgoed, uien, bieten, vlas. Een leven van hard werken en weinig tijd voor andere dingen. Dat vindt Hoekstra op zich niet erg, want z'n werk is zijn hobby. "Ik ben niet van de sport, ja een enkele keer naar Heerenveen is mooi zat." En hij mag in zijn spaarzame vrije tijd graag aan landbouwmachines sleutelen. Maar er is één ding waar hij met liefde al zijn tijd insteekt: het telen van de bijna uitgestorven Kollumer Zoete Erwt.

.....

Recept voor Kollumer

Zoete Erwtensoep

- Erwtensoep van Kollumer Zoete Erwten
- 400 gr. Kollumer Zoete Erwten
- 2 l. water 2 speklapjes
- 2 verse worstjes 1 winterwortel
- 1 grote ui bouillontabletten
- zout en peper

De erwten 1 nacht weken in het water. De volgende dag de erwten in het weekwater koken met alle andere ingrediënten. Minstens 3 uur zachtjes laten koken, en daarna spek en worst eruit halen. De rest met een blender of staafmixer fijnmaken en daarna zeven. Het kan ook door een roerzeef. Door het zeven krijgt de soep een fijne, zachte structuur. Dan spek en worst kleinsnijden, toevoegen en het geheel eventueel op smaak brengen met peper en zout.

Eet smakelijk!

Griet Hoekstra-Hoitsma uit Sint-Jacobiparochie

De herrijzenis van een grauwe erwt

Het is 2005 als de gemeente waar Hoekstra woont haar 500-jarig bestaan viert. Ter ere van die gebeurtenis worden alle 50 gewassen die in die 500 jaar zijn verbouwd, opnieuw gezaaid. En zo raakt Hoekstra betrokken bij het Kenniscentrum Oude Gewassen in Friesland. Tijdens die viering brengt ene Jan van der Velde uit Kollum erwten mee die hij teelt in zijn achtertuin 'om ook eens te proberen'. Zo krijgt Hoekstra een zestal erwten in handen die hij begint te vermeerderen. 6 erwten werden er 600. En na enige tijd haalt Hoekstra 2 ton van een hectare.

"Vroeger werd dit sterke ras veel gegeten, maar het is langzaam verdronken door de kapucijner die een veel hogere opbrengst per hectare oplevert. Dan is de keus snel gemaakt." Volgens Hoekstra is de smaak van 'zijn' erwt veel lekkerder, zoeter. Alleen heeft de erwt speciale aandacht nodig. Hij is gevoelig voor vocht en heeft dan de neiging om al in de peul te gaan kiemen.

Hoekstra teelt de erwt nu bijna 10 jaar toch geeft hij aan dat het nog steeds een hobby is. "Er moet nog steeds geld bij, in plaats van dat het wat oplevert. Maar het blijft mooi om te doen, er zit ontwikkeling in het product en de vraag wordt groter." Een belangrijke ontwikkeling is dat Hoekstra het droog- en bewaarproces goed in de vingers heeft. Voorheen kon

het voorkomen dat er van een oogst een groot deel verloren ging. En de 'keten' wordt uitgebreid. Collega Jaap de Jong uit Oosterbierum teelt de erwt ook, deels heeft dat ook te maken met risicospreiding. De firma Greydanus verhandelt de verpakte, gedroogde erwten en Hoekstra werkt sinds kort samen met Earlik Ite Fryslân aan de verwerking van de Kollumer Zoete Erwt in kant-en-klare maaltijden. Die liggen sinds begin dit jaar in een aantal Friese supermarkten.

Omdat de Kollumer Zoete Erwt geteeld wordt in het Noordwest Friese Waddenkustgebied dragen de erwten en de kant-en-klare maaltijden het Waddengoudkeurmerk. Zo is een ouderwetse erwt opeens een erkend streekproduct. En dat met dank aan een stel 'hobbyisten'!

Hoekstra is klaar voor de volgende stap. "De erwt heeft behalve zijn smaak ook zijn oersterke karakter mee. Het is een gewas dat zich uitstekend leent voor de biologische teelt, daarin heeft hij zich zeker bewezen. En laat het nu zo zijn dat er in de biologische sector nog maar weinig peulvruchten geteeld worden." Maar ook het buitenland lonkt. Eens voorzichtig over de grenzen kijken ziet Hoekstra wel zitten. Laat de aanvragen maar komen...

Joost Oorthuizen

Algemeen directeur
Initiatief Duurzame Handel

Benieuwd?

Check het Sustainable
Land and Water Program op
www.idhsustainabletrade.com
(homepage > linkerkolom).

De ondernemer, de toerist en de milieuactivist

In Nederland zijn we gewend om gezamenlijk onze schaarse natuur te beheren, en er samen voor te zorgen dat ons land niet onder water loopt. Dijkgraven vormen de oudste bestuurslaag van ons land, en Provinciale Staten, ook al geen bestuurlijke nieuwlichters, zorgen voor de afstemming van belangen. Zodat de ondernemer, de toerist en de milieuactivist 'poldergewijs' allemaal een beetje hun zin krijgen. Dat is zo vanzelfsprekend, dat u er waarschijnlijk niet bij stilstaat wat er kan gebeuren als je die belangenafweging niet maakt.

Bij IDH word ik echter wekelijks geconfronteerd met de gevolgen: ongebreidelde ontbossing, uitputting van natuurlijke hulpbronnen, droogvallende rivieren en verontreiniging van oppervlaktewater. In Tirupur (Zuid-India) zien meren en rivieren bijvoorbeeld bij tijden letterlijk pimpelpaars van de geloosde textielverf. Tinmijnen in Indonesië hebben van het landschap een ravage gemaakt. In Brazilië verdwijnen dagelijks tientallen vierkante kilometers bos, om plaats te maken voor landbouwgrond of graaslanden. Terwijl iedereen op zijn vingers kan natellen dat vroeg of laat de grond uitgeput, het water giftig, de lucht vervuild en het bos 'op' raakt. En dat daarmee de belangen van de ondernemer, de toerist én de milieuactivist geschaad worden.

Al heel lang proberen maatschappelijke organisaties daarom landschappen en natuurlijke hulpbronnen tegen overexploitatie te beschermen. De resultaten daarvan houden echter niet over. En dat komt doordat er meestal twee essentiële elementen ontbreken. Niet alle belanghebbenden – lees: de ondernemer, de toerist, de milieuactivist, de vakbondsleider en de ambtenaar – zitten aan tafel. En er ontbreekt een duidelijke business drive om in gezamenlijk landschapsbeheer te investeren. Terwijl die er vaak wel is.

Neem het Mau Forest in Kenia. Het tropisch bos aldaar zorgt voor een microklimaat waarin theeplantages goed gedijen. Verdwijnt het bos dan verdwijnen de theeplantages. Slecht nieuws voor grote en kleine theeboeren met plantages in de regio, die er dus geld voor over hebben om het bos te behouden. De Hooglanden in Vietnam, een ander voorbeeld, waar koffie, cacao, peper en thee om schaarse landbouwgronden concurreren met tropisch regenwoud, en waar water schaars dreigt te worden. Ook hier hebben bedrijven zelf belang bij goed beheer, zodat de Vietnamese landbouwproductie op peil blijft. Kortom, er is een nieuw model van duurzaam landschapsbeheer nodig én mogelijk, waaraan alle partijen meedoen en een helder eigenbelang voor bedrijven is geformuleerd om (mee) te investeren.

Nederland is van oudsher goed in het organiseren van polderbeheer. En IDH weet al jaren grote bedrijfsinvesteringen in duurzame (landbouw)productie los te maken. Daarom mogen wij nu met steun van de Nederlandse overheid in Kenia en Vietnam (en nog vier nader te bepalen gebieden) publiek-private samenwerking gaan organiseren op basis van cofinanciering door bedrijven, overheden en maatschappelijke organisaties. Waarbij, en dat wil ik graag benadrukken, bedrijven voorbij hun directe productiegebied in omringende landschappen gaan investeren.

We staan nog maar aan het begin, maar ik kan u verzekeren: u zult daar nog meer van horen. Omdat we zoveel als kan gebruik gaan maken van Nederlandse expertise op het gebied van water- en landschapsbeheer. En omdat we de kennis die we de aankomende jaren opdoen in het samenbrengen van de ondernemer, de toerist en de milieuactivist in het 'Sustainable Land & Water Program' met u gaan delen.

Vanuit de vaste overtuiging dat het politieke tumult in en rondom Oekraïne op termijn weer gaat liggen, breken wij hier een lans voor het Oekraïense potentieel voor de verwerking van biomassa, en de productie van bio-energie en biobrandstof. De Nederlandse agribusiness verkeert in een ideale uitgangspositie om hier te zijner tijd van te profiteren.

EU-doelstellingen stimuleren ontwikkeling sector

Bio-energie in Oekraïne

De gemiddelde prijs van aardgas is in Oekraïne sinds 2005 gestegen toen \$ 60 per 1000 m³ naar \$ 421 per 1000 m³ in 2012. Het Russische energieconcern heeft onlangs een prijsverhoging van meer dan 40% aangekondigd voor de gasexport naar Oekraïne. Het land gaat nu ruim \$ 385 per 1000 m³ gas betalen. Dit terwijl in december nog een prijs was overeengekomen van iets meer dan \$ 268 per 1000 m³.

In de afgelopen maand bereikten de Oekraïense regering en het IMF overeenstemming over het hanteren van meer realistische prijzen – met minder of geen subsidiëring – voor gas dat wordt geleverd aan huishoudens, overheden en de industrie.

De nieuwe prijs voor aardgas verkleint het gat tussen gesubsidieerd aardgas en biogas. Eén Gigajoule aardgas kost \$ 4,8 en één Gigajoule gas uit biomassa circa \$ 7, ver onder de beste marktprijs voor geïmporteerd gas van \$ 11.

Potentieel voor biomassa

Oekraïne heeft een groot potentieel voor het snel ontwikkelen van bio-energie. Jaarlijks produceert het land van 110-120 miljoen ton grondstof voor biomassa (graanstro en ander gewasafval, dierlijk en agro-industrieel afval). Hiervan wordt 54% verwerkt, 45% gaat verloren en slechts 1% wordt gebruikt voor het opwekken van elektriciteit of warmte.

De belangrijkste grondstoffen voor biomassa in de Oekraïne zijn gewasafval (85,9 miljoen tons) en energiegewassen (23,2 miljoen ton), volgens Biomass Ltd. De beschikbare grondstof is niet evenredig over het land verdeeld. Volgens een studie van Tebodin heeft elk deel zijn specifieke grondstof:

- In het oosten produceert de goed ontwikkelde (agro-)industrie grote hoeveelheden biomassa als nevenproduct.
- Het zuiden en het centrale deel worden gekenmerkt door vele agro-industriële complexen evenals grote landbouwgebieden.
- Het noorden en westen is dicht bebost.

Het economisch potentieel van agrarisch afval wordt geschat op een hoeveelheid gelijk aan 14-20 miljoen ton conventionele energie per jaar. Naar schatting zou biomassa 15-20% van de Oekraïense energieconsumptie kunnen dekken. Slechts een fractie van het potentieel wordt thans ook echt omgezet in bio-energie. In 2011 verbruikte Oekraïne 1,3 miljoen ton energie uit biomassa, oftewel 0,7% van de totale consumptie aan brandstoffen. Zonnebloem- en houtafval maakt hiervan 50% uit.

Er bestaat dus een gapende kloof tussen het potentieel en de daadwerkelijke productie. Die kan worden verklaard door een aantal kritische factoren zoals ongereguleerde prijsvorming, kruissubsidiëring van prijzen voor elektriciteit en warmte, gebrek aan modern technologie en onvoldoende toegang tot financiering.

Drijvende krachten van de ontwikkeling van deze sector zijn:

- EU-doelstellingen op het gebied van duurzaamheid en energiebesparing, waardoor de EU-behoefte aan biobrandstoffen groeit;
- Het groene tarief voor elektriciteit uit agrarisch afval.
- Landbouw- en agro-industriële productie zijn ook in de toekomst één van de belangrijkste generatoren van buitenlandse valuta;
- Het streven naar grotere energie-onafhankelijkheid en het zoeken naar alternatieve brandstoffen, onder invloed van stijgende tarieven voor geïmporteerd gas;

‘Er is behoefte aan Nederlandse kennis, technologie en apparatuur’

Nederlandse inbreng

Ons agro-bedrijfsleven kan voorzien in de kennis, technologie en apparatuur die nodig is voor de verwerking van biomassa, en de productie van bio-energie en biobrandstof in Oekraïne. Er liggen kansen in haalbaarheidsonderzoek en consultancy, het upgraden van energie- en warmte-installaties, duurzame productie en verwerking van biomassa, internationale handel in energiegewassen, het ontwikkelen van de Oekraïense supply chain en productie, het creëren van rurale biogas- en biomestproductie, en tot slot matchmaking, cofinanciering en partnerschap.

De huidige stand van de chemische industrie in Oekraïne is ook een positieve factor:

- De markt voor polymere materialen is groter dan de productie van grondstoffen voor de productie van polymeren.
- Belangrijk importartikel op de 'chemische markt' zijn polymeren en polymere materialen. In 2012 was dit 2/3e van de totale chemische import.
- Het gebrek aan grondstof en onvoldoende productie van halffabrikaten voor de productie van polymeren biedt kansen voor verdere ontwikkeling.

- Slechts één van de zes raffinaderijen die genoemd grondstof zou kunnen produceren is momenteel hiermee actief.
- Het grote aandeel van fossiele grondstof in de chemische industrie kan worden vervangen door grondstof uit biomassa.

Biogas

De productie van biogas in Oekraïne ontwikkelt zich dus erg langzaam. Die fabrieken die wél actief zijn met productie worden financieel ondersteund door internationale financiële instellingen of buitenlandse overheden. Meer dan tien fabrieken verkeren in diverse stadia van ontwikkeling. Eén hiervan, de landbouw-onderneming UkrlandFarming Group, kondigde medio 2012 nog haar intentie aan om in 18 regio's 30 biogasinstallaties te willen neerzetten, bij elk van hun Avangard pluimveehouderijen (populatie: 24 miljoen stuks).

Dit zou de verwerking van meer dan 1,3 miljoen ton organisch afval per jaar betekenen.

De verwachte jaarlijkse productie van biogas is 715.000 m³ en de productie van energie zou 1,6 miljard kWh bedragen. Genoemd plan vergt een investering van ruim € 800 miljoen.

De European Bank for Reconstruction and Development (EBRD) ondersteunt nieuwe projecten voor het opwekken van alternatieve energie in Oekraïne, die erop gericht zijn de energievoorziening te diversificeren en de energiezuikerheid te vergroten.

Het meest recente project betreft de ontwikkeling van een 18 Megawatt door houtafval aangedreven energiecentrale door het Oekraïense Biogasenergo in de stad Ivankiv, die medio 2014 operationeel moet zijn. De nieuwe installatie zal jaarlijks 210.000 ton houtafval verwerken en meer dan 121.000 Megawatt-uur aan elektriciteit genereren, die volgens het groene tarief beschikbaar komt. Financiële ondersteuning komt uit het EBRD-investeringsprogramma USELF (Ukraine Sustainable Energy Lending Facility), dat € 70 miljoen groot is. Dit programma is bedoeld om te investeren in lokale ondernemingen die zich bezighouden met hernieuwbare energie.

RVO-betrokkenheid

Senior programma-adviseur van de Rijksdienst Voor Ondernemend Nederland (RVO) Kees Kwant, verantwoordelijk voor het Nederlandse programma Import Duurzame Biomassa uit Oekraïne: "Het land heeft goede randvoorwaarden voor het ontwikkelen van een bio-based economy. Er is veel agrarisch afval en Nederlandse bedrijven staan klaar om te helpen in deze ontwikkeling. Dat betekent niet alleen verbranding van afval, maar ook verwerking tot nieuwe producten. We zijn verheugd dat zoveel Oekraïense bedrijven serieuze interesse tonen voor de bio-based economy."

Hans van der Lee

Op 23 en 24 september wordt door de Landbouwfederatie Kiev en RVO een seminar over marktkansen voor Nederland in de Oekraïense bio-based economy georganiseerd. Voor meer informatie over kansen in de sector bio-energie in Oekraïne kunt u contact opnemen met de Landbouwfederatie (kiv-inv@minbuza.nl) of RVO (Kees Kwant, kees.kwant@rvo.nl).

Waterpads

Meer plant performance met minder water

Als het aan Wim Bertholet en zijn collega Adri Bleeker ligt gaat hun bedrijf Waterpads een rol spelen om met minder water toch meer voedsel te kunnen produceren en de houdbaarheid van planten te verlengen “Onze droom begint werkelijkheid te worden, we kunnen met ons product een betekenisvolle bijdrage leveren aan een groot mondiaal probleem”, zegt Bertholet. Want dat water een schaars goed dreigt te worden, is iedereen inmiddels wel duidelijk.

“Via het ministerie van Buitenlandse Zaken zijn we in contact gekomen met het programma Secure Water for Food” van USAID, SIDA en Nederland, vervolgt Bertholet. “Inmiddels zijn we samen met nog 83 bedrijven geselecteerd uit 520 aanmeldingen en hopen we dat ons project -dat arme boeren in Turkije wil helpen met het maximaal efficiënt omgaan van het schaarse water- uiteindelijk een ‘award’ verkrijgt. Ons hart ligt bij maatschappelijk verantwoord ondernemen. Een deel van de opbrengsten willen we laten terugvloeien naar projecten zoals die in Turkije. Voedselproductie verbeteren in schaarstegebieden, dat is onze insteek.” Maar belangrijk is ook dat de houdbaarheid van planten verlengd wordt wat kostenbesparend is tijdens transport en opslag van planten dus ook goed voor de retail en export naar verre landen.

Voordat we het vergeten; we hebben het hier over een waterpad. Het product bestaat uit gelkorrels in droge vorm (met/zonder voedingsstoffen) die tussen twee lagen jute afgewerkt met papier gevat zijn. De droge korrels hebben voldoende ruimte om, door middel van het toevoegen van water, uit te zetten tot gelbrokken. De pads kunnen in praktisch iedere afmeting vervaardigd worden en kunnen onderin iedere plantpot of bloembak gebruikt worden. Of voor kwekers geassembleerd en wel aangeleverd worden in potten. Na het geven van water zwellen de gelkorrels op, de korrels absorberen het water. Zo wordt onderin de pot bij de wortels een waterbuffer gevormd die weer voor 95% ten goede komt aan de plant wanneer die het nodig heeft. Om u een idee te geven: 7 gram gel absorbeert maar liefst 1 liter water. “De waterpad is uitgevonden en gepatenteerd door Hub van den Ende. Veel bedrijven zijn bekend met polymeren en experimenteren ermee maar Hub ontdekte dat als de polymeren in pure vorm onderin de pot zitten én gescheiden worden (door jute) van het substraat, de meest optimale resultaten behaald werden”, aldus Bertholet. “We waren onder de indruk

van de eenvoud en de praktische werking, dat we niet anders konden dan de Waterpads professioneel in de markt te zetten. Het is een kinderlijk eenvoudig product, simpel te produceren en de resultaten zijn er. Zeker in gebruik met een speciale plantenpot met gleuven aan de zijkant (ook een uitvinding van Van de Ende, red), is naast de besparing van water, de gesteldheid van een plant meetbaar beter. Hoe dan ook, wij waren redelijk verbaasd dat iemand niet eerder op dit idee is gekomen”, zegt Bertholet.

Waterpads is sindsdien een samenwerking aangegaan met het Aalsmeerse Waterdrinker, exportgroothandel en Europees een van de marktleiders op het gebied van kamer- en tuinplanten. Een perfecte partner die, net als de mannen van Waterpads onder meer het verduurzamen van de sector als doelstelling heeft. Maar ook de consumentenmarkt lonkt; want een Waterpad in je kamerplant en het grote waterbesparen kan beginnen. En de plant voelt zich fijner want die krijgt de optimale combinatie van zuurstof en water. Bertholet: “Pokon ziet potentie in ons product, vooral ook omdat het past in hun filosofie van optimaal gemak bij de verzorging van alles wat groeit en bloeit. Zij bekijken nu of en hoe er organische voeding aan de pads kan worden toegevoegd.”

“We vinden het belangrijk dat iedereen de voordelen van waterpads leert kennen. Misschien geven we ze kado bij de aankoop van een plant. Een waterpad gaat bovendien zo’n 5 jaar mee, hij blijft water opnemen en afgeven, en als hij dienst heeft gedaan is hij gewoon afbreekbaar. Ideaal voor kamerplanten, kruiden, balkon en terrasplanten maar zeker ook bij nieuwe toepassingen als vertical gardening, urban farming etc. We hopen ook dat bedrijven mogelijkheden zien om met waterpads hun eigen producten duurzaam te versterken.”

www.waterpads.nl

18 Landbouwraden in het buitenland (www.landbouwraden.nl)

● ● ● AFRIKA

Addis Abeba

Werkgebied: Ethiopië
Dhr. mr. J.L.M. van den Heuvel,
Landbouwraad
T (00-251) 113.711.100 ext. 205
E add-lnv@minbuza.nl
I <http://ethiopia.nlembassy.org>

Nairobi

Werkgebied: Kenia, Tanzania
Dhr. ir. G.A. Rikken, Landbouwraad
T (00-254) 20.4450.137
E nai-lnv@minbuza.nl
I <http://kenia.nlembassy.org>

Pretoria

Werkgebied: Zuid-Afrika,
Mozambique, Angola
Dhr. drs. N. Schelling, Landbouwraad
T (00-27) 12.425.4570/2/3
E pre-lnv@minbuza.nl
I <http://zuidafrika.nlembassy.org>

Kigali

Werkgebied: Rwanda, Burundi
Oeganda
Mw. ir. J.T.C.G. Muffels,
Landbouwraad
T (00-250) 280280281
E kig-lnv@minbuza.nl
I <http://rwanda.nlembassy.org>

Rabat

Werkgebied: Marokko,
Tunesië, Algerije en Libië
Mw. I. Hardenberg, Landbouwraad
T (00-212) 537219613
E rab-lnv@minbuza.nl
I <http://marokko.nlembassy.org>

Algiers (Landbouwsteunpunt, valt onder Rabat)

Dhr. K. Benchaalal,
Agricultural assistant
T (00-213) 21.92.28.28
E alg-lnv@minbuza.nl
I <http://algerije.nlembassy.org>

AMERIKA

Brasília

Werkgebied: Brazilië
Mw. ir. P.M.B. de Vries-van Loon,
Landbouwraad
T (00-55) 61.3961.3208
E bra-lnv@minbuza.nl
I <http://brazilie.nlembassy.org>
Twitter @bomdiapatria

São Paulo (Landbouwsteunpunt, valt onder Brasília)

Mw. F.E. Heering,
Agricultural assistant
T (00-55) 11.3811.3300
T (00-55) 11.3811.3313
E sao-lnv@minbuza.nl
I <http://saopaulo.nlconsulaat.org>

Buenos Aires

Werkgebied: Argentinië,
Chili, Uruguay, Paraguay
Dhr. ir. B. Vrolijk, Landbouwraad
T (00-54) 11.4338.0090
E bue-lnv@minbuza.nl
I <http://argentinie.nlembassy.org>
Twitter @bartvrolijk

Mexico

Werkgebied: Mexico, Cuba
Mw. ir. G.J.G.M. Nuytens-Vaarkamp,
Landbouwraad
T (00-52) 55.110.56560
E mex-lnv@minbuza.nl
I <http://mexico.nlembassy.org>
Twitter @GabrielleMexico

Washington

Werkgebied: Verenigde Staten
van Amerika (incl. Puerto Rico),
Canada, tevens Wereldbank
Dhr. drs. M.W.M. Olde Monnikhof,
Landbouwraad
T (00-1) 202.274.2716
E was-lnv@minbuza.nl
I <http://dc.the-netherlands.org>
I www.hollandfoodpartner.com
Twitter @oldemonnikhof

AZIË

Hanoi

Werkgebied: Thailand en Vietnam
Mw. mr. drs. D. Dernison,
Landbouwraad
T (00-84) 43.8315.650 ext. 220
E han-lnv@minbuza.nl
I <http://nl.hollandinvietnam.org>
Twitter @daphnedernison

Bangkok (Landbouwsteunpunt, valt onder Hanoi)

Dhr. S. Chantachitprecha,
Agricultural Assistant
T (00-66) 2.309.5290
E ban-lnv@minbuza.nl
I <http://thailand.nlembassy.org>

Jakarta

Werkgebied: Indonesië, Singapore,
Malesië, tevens voor Association of
South-East Asian Nations (ASEAN)
Dhr. ir. J.F. Rummenie, Landbouwraad
T (00-62) 21.524.1032/48
T (00-62) 21.525.1515
E jak-lnv@minbuza.nl
I <http://indonesie.nlembassy.org>

Kuala Lumpur

(Landbouwsteunpunt, valt onder
Jakarta)
Vacature, Agricultural assistant
T (00-60) 3.2168.2600
E kl-lnv@minbuza.nl
I <http://maleisie.nlembassy.org>

Singapore (Landbouwsteunpunt, valt onder Jakarta)

Vacature, Agricultural assistant
T (00-65) 6739.1121
E sin-lnv@minbuza.nl
I <http://singapore.nlembassy.org>

New Delhi

Werkgebied: India, Sri Lanka
Dhr. drs. ing. A.W. Verhey,
Landbouwraad (per 1-5-2014)
T (00-91) 11.24.197.605
E nde-lnv@minbuza.nl
I <http://india.nlembassy.org>
Twitter @wouterverhey

Peking

Werkgebied: Volksrepubliek China,
(incl. Hong Kong) en Mongolië
Dhr. ir. M. Overheul, Landbouwraad
Mw. mr. N. Runia, Landbouwraad
T (00-86) 10.8532.0260
E pek-lnv@minbuza.nl
I <http://china.nlembassy.org>

Hong Kong SAR

(Landbouwsteunpunt, valt onder
Peking)
Dhr. R. Wong, Agricultural assistant
T (00-852) 2599 9227
E nlhonagr@netherlands-cg.org.hk
I www.hollandinhongkong.org

Shanghai (Landbouwsteunpunt, valt onder Peking)

Dhr. N. Hong, Agricultural assistant
T (00-86) 21.22.087229
E sha-lnv@minbuza.nl
I <http://shanghai.nlconsulaat.org>

Seoul

Werkgebied: Republiek Korea
en Taiwan
Dhr. A. Snellen van Vollenhoven,
Landbouwraad
T (00-82) 2.311.8670
E seo-lnv@minbuza.nl
I <http://zuidkorea.nlembassy.org>

Taipeh (Landbouwsteunpunt, valt onder Seoul)

Mw. W. Liang, Agricultural assistant
T (00-886) 2.2175.6728
E nltaiagr@ntio.org.tw
I www.ntio.org.tw

Tokyo

Werkgebied: Japan
Mw. drs. C.M. Heijdra, Landbouwraad
T (00-81) 3.5776.5490
E tok-lnv@minbuza.nl
I <http://japan.nlembassy.org>
Twitter @cindyheijdra

EUROPESE UNIE

Berlijn

Werkgebied: Duitsland en
Zwitserland; Denemarken,
Noorwegen en Zweden i.s.m.
Kopenhagen
Dhr. ir. A.C. van Arnhem,
Landbouwraad
Mw. ir. K.L. Westra, Landbouwwattachée
T (00-49) 30.2095.6480
E bln-lnv@minbuza.nl
I <http://bln.niederlandeweb.de/nl>
Twitter @agriberlijn
Blog www.agriberlijn.com

München (Landbouwsteunpunt, valt onder Berlijn)

Mw. A. Meyer
T (00-49) 89 206 02 67 12
E mun-lnv@minbuza.nl
I www.niederlandeweb.de

Boedapest

Werkgebied: Hongarije, Slovenië,
Oostenrijk
Dhr. ir. M.A.C. Homan, Landbouwraad
T (00-36) 1.3366.380
E bdp-lnv@minbuza.nl
I <http://hongarije.nlembassy.org>
Twitter @HomanMAC

Boekarest

Werkgebied: Roemenië, Bulgarije en Griekenland
 Dhr. drs. R.H. Schaap,
 Landbouwrap
 T (00-40) 21. 208.6051
 E bkr-lnv@minbuza.nl
 I www.netherlandsemb.ro
 Twitter @reinderschaap

Sofia (Landbouwsteunpunt, valt onder Boekarest)

Mw. D.H. Milenkova,
 Agricultural assistant
 T (00-359) 2.8160.380
 E sof-lnv@minbuza.nl
 I http://bulgarije.nlambassade.org

Brussel

Werkgebied: België, Luxemburg
 Dhr. drs. G.G.J. Thissen,
 Landbouwrap
 T (00-32) 2.679.1550
 E brn-lnv@minbuza.nl
 I http://belgie.nlambassade.org

Kopenhagen (Landbouwsteunpunt)

Werkgebied: Denemarken, Noorwegen en Zweden i.s.m. Berlijn; Finland i.s.m. Warschau
 Mw. drs. R. Nijland,
 T (00-45) 33.707.237
 E kop-lnv@minbuza.nl
 I http://denemarken.nlambassade.org
 Twitter @renskenijsland

Londen

Werkgebied: Verenigd Koninkrijk, Ierland
 Dhr. dr. M.H. de Jong, Landbouwrap
 T (00-44) 20.7590.3279/76/77/80
 E lon-lnv@minbuza.nl
 I http://verenigdkoninkrijk.nlambassade.org
 Twitter @HenkdeJong3

Madrid

Werkgebied: Spanje, Portugal
 Mw. Drs. C.W. Zwitter,
 Landbouwrap
 T (00-34) 91.353.7521
 E mad-lnv@minbuza.nl
 I http://spanje.nlambassade.org

Lissabon (Landbouwsteunpunt, valt onder Madrid)

Mw. A.P. Paiva Geadas,
 Agricultural assistant
 T (00-351) 21.391.4919
 E lis-lnv@minbuza.nl
 I http://portugal.nlambassade.org

Parijs

Werkgebied: Frankrijk
 Dhr. ir. N.A. van Opstal,
 Landbouwrap
 T (00-33) 1.4062.3353/55
 E par-lnv@minbuza.nl
 I http://frankrijk.nlambassade.org
 Blog http://agrofoodhandels-informatiefrankrijk.wordpress.com

Rome (Landbouwsteunpunt)

Werkgebied: Italië
 Mw. M. Sipman, Agricultural assistant
 T (00-39) 06.3228.6224
 E rom-lnv@minbuza.nl
 I http://italie.nlambassade.org

Warschau

Werkgebied: Polen, Estland, Letland, Litouwen en Wit-Rusland; Finland i.s.m. Kopenhagen
 Dhr. drs. A.J.M. van Poppel,
 Landbouwrap
 T (00-48) 22.559.1269
 E war-lnv@minbuza.nl
 I http://polen.nlambassade.org

MIDDEN-OOSTEN**Cairo**

Werkgebied: Egypte
 Dhr. ir. J.C.M.A. Geijer, Landbouwrap
 T (00-202) 2 736 38 63 / 2 739 55 71/2/3
 E kai-lnv@minbuza.nl
 I http://egypte.nlambassade.org

Riyadh

Werkgebied: VAE, Saoedi-Arabië, Koeweit, Bahrein, Qatar, Oman
 Dhr. dr. ir. J.G. van der Beek,
 Landbouwrap
 T (00-966) 11 488 1093
 E riy-lnv@minbuza.nl
 I http://saudi-arabie.nlambassade.org
 Twitter @NLAgrofoodGCC

Dubai (Landbouwsteunpunt, valt onder Riyadh)

Mw. S. Kadri, Agricultural assistant
 T (00-971) 4.4407600 (ext. 607)
 E dba-lnv@minbuza.nl
 I http://vae.nlambassade.org

OVERIG EUROPA**Ankara**

Werkgebied: Turkije, Israël en Palestijnse gebieden
 Dhr. M. Cevikoglu, Landbouwrap
 T (00-90) 312.409.1860
 E ank-lnv@minbuza.nl
 I http://turkije.nlambassade.org

Belgrado

Werkgebied: Bosnië-Herzegovina, Kroatië, Servië en Montenegro
 Dhr. drs. M.A. Wegen, Landbouwrap
 T (00-381) 11.202.39.83
 E bel-lnv@minbuza.nl
 I http://serbia.nlembassy.org
 I www.agribusiness-nl-srb.com

Zagreb (Landbouwsteunpunt, valt onder Belgrado)

Mw. D. Bacić, Agricultural assistant
 T (00-385) 1.464.2220
 E zag-lnv@minbuza.nl
 I http://kroatie.nlambassade.org

Kiev

Werkgebied: Oekraïne,
 Dhr. dr. E.J. Krajenbrink,
 Landbouwrap
 T (00-380) 44 490 82 23
 E kie-lnv@minbuza.nl
 I http://oekraïne.nlambassade.org

Moskou

Werkgebied: Rusland, Kazachstan
 Dhr. ir. P.J.M. de Jong, Landbouwrap
 Dhr. E. Smidt, Landbouwrap
 T (00-7) 495 797 29 46
 E mos-lnv@minbuza.nl
 I http://rusland.nlambassade.org
 Twitter @iorusland

PERMANENTE VERTEGENWOORDIGINGEN EZ BIJ INTERNATIONALE ORGANISATIES**Brussel PV-EU**

Dhr. drs. G.G.J. Thissen,
 Landbouwrap
 Dhr. drs. J.K. Knol,
 Veterinaire en Fytosanitaire Raad
 Mw. drs. I.C.M. Tilborg-van Loon,
 Landbouwrap
 Dhr. drs. T. Heddemä,
 Landbouwrap
 T (00-32) 2.679.1545/1546
 E bre-lnv@minbuza.nl
 I http://eu.nlmission.org
 Tevens belast met procurement-aangelegenheden in het kader van de ontwikkelingsfondsen van de EU.

Genève PV-Genève

Werkgebied: Permanente Vertegenwoordiging van het Koninkrijk der Nederlanden bij de WTO (Wereldhandelsorganisatie) en andere internationale organisaties te Genève (UNCTAD, UNEP, WHO, WIPO/UPOV)
 Dhr. ir. P.L. Gooren, Landbouwrap
 T (00-41) 22.748.1822/08
 E gev-lnv@minbuza.nl
 I http://geneva.nlmission.org

Parijs PV-OESO

Werkgebied: Permanente Vertegenwoordiging van het Koninkrijk der Nederlanden bij de OESO (Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling)
 Mw. drs. C. Boonstra, Landbouwrap
 T (00-33) 1.4062.3313/4
 E pao-lnv@minbuza.nl
 I http://oeso.nlvertegenwoordiging.org
 Twitter @carlaboonstra

Rome PV-Rome

Werkgebied: Permanente Vertegenwoordiging van het Koninkrijk der Nederlanden bij de VN-organisaties voor voedsel en landbouw
 Mw. G. Verburg, Buitengewoon en Gevolmachtigd Ambassadeur, Permanent Vertegenwoordiger
 Dhr. drs. R. Elkhuisen,
 Ambassadeur, Plv. Permanent Vertegenwoordiger
 Mw. drs. E. van Woersem, Tweede Secretaris, Adj. Permanent Vertegenwoordiger
 T (00-39) 06.574.0306/ 2326
 E rof@minbuza.nl
 I Zie www.italie.nlambassade.org > Ambassade > Nederlandse vertegenwoordigingen in Italië
 Twitter @GerdaVerburg

NETHERLANDS AGRIBUSINESS SUPPORT OFFICE**NAFTC New Delhi**

Dhr. M. Leijten, Director
 T (00-91) 98 11 244 239
 E info@naftc-india.com
 I www.naftc-india.com

..... Nederlandse overheden, kennisinstellingen en bedrijven worden intensief betrokken bij de modernisering van de zuivelsector in China, waar het gaat om de kwaliteit, veiligheid en productiviteit. De oprichting van het Sino-Dutch Dairy Development Centre (november 2013) en de ondertekening van enkele overeenkomsten over investeringen in de Chinese zuivelsector (maart 2014) markeren de start van een uitdagend en veelbelovend proces. Ook de topsector **Tuinbouw+Uitgangsmateriaal** is al geruime tijd op de Chinese markt actief en levert daar steeds meer zaden, stekken, groenten, bloembollen en planten.

Staatsbezoek Chinese president in teken van agrosector

Zuivel

China en Nederland ondertekenden een meerjarige overeenkomst voor samenwerking bij de modernisering van de zuivelsector in China. De aanpak via de gouden driehoek is gericht op verbetering van de kwaliteit, veiligheid en duurzaamheid van productie-systemen en zuivelproducten. Voor Nederland geeft deze bilaterale afspraak de mogelijkheid onze unieke positie op de Chinese markt voor eindproducten te versterken en de leveranciers van genetisch materiaal, apparatuur, technologie en kennis te betrekken bij het ontwikkelen van een professionele melkveehouderijkolom in China.

De Chinese overheid heeft uitgesproken in de Nederlandse sector een essentiële partner te zien om de ambitieuze doelstellingen te realiseren (40 miljard kg melk in 2016). Het initiatief vorig jaar van FrieslandCampina voor de opzet van een nieuw onderzoeks- en kenniscentrum in China, het Sino-Dutch Dairy Development Centre, past in deze aanpak. Dit centrum richt zich op het verbeteren van de logistieke zuivelketen in China, door Nederlandse kennis te delen met Chinese deskundigen en experts en beleidsmakers in zuivel-onderzoek en -industrie.

Het Chinese zuivelconcern Yili Dairy Group en Wageningen UR hebben een samenwerkings-overeenkomst getekend voor efficiënte, gezonde en milieuvriendelijke zuivelproductie in China.

Cees 't Hart, voorzitter NZO, was een van de inleiders op een presentatie van de Nederlandse agrosector tijdens het staatsbezoek. Hij voorziet als gevolg van de bevolkingsgroei en de toenemende welvaart in China dat de groeiende vraag naar zuivelproducten zal aanhouden. Nauwe samenwerking met Chinese melkveehouders, zuivelbedrijven en onderzoeksinstituten biedt grote kansen voor de Nederlandse zuivelsector op korte en lange termijn. President Xi werd geïnformeerd over de belangrijkste technologische innovaties in de zuivelsector waarmee de efficiency van de bedrijfsvoering wordt verhoogd en de kwaliteit/diversiteit en veiligheid van zuivelproducten verbetert. Het gaat dan onder meer om de bereidingswijze van veevoeders, de toepassing van melkrobots en de introductie van tracking & tracing.

Tuinbouw

De topsector Tuinbouw+Uitgangsmateriaal gaf door middel van een fotopresentatie, de opstelling met de led-belichting bij tomaat en

het brede palet aan groenten en fruit een beeld van de toepassing van technologie en efficiency in de teelt. Na een algemene introductie door Loek Hermans, boegbeeld van de topsector, gaf Sjaak Bakker, manager van Wageningen UR Glastuinbouw, een toelichting op de innovaties die gezorgd hebben voor de hoge productieniveaus per m² kas en de mogelijkheden om de kwaliteit te verbeteren. Hij noemde daarbij enkele voorbeelden, zoals het gebruik van de substraatteelt met optimale water- en nutriëntendosering, de moderne computer-gestuurde klimaatbeheersing en toepassing van kunstmatige belichting (LED).

Daarnaast toonde Bakker de Pasteur sensor tag, die toegepast kan worden in de logistieke keten. Deze tag geeft onder meer aan onder welke omstandigheden het geoogste product is vervoerd, en wat de werkelijke houdbaarheid is.

Tot slot gaf Jan Willem Breukink van Incotec een toelichting over de veredelingssector en verbetering van de zaadkwaliteit. Hiermee werden zoveel mogelijk aspecten van de volledige ketenbenadering, noodzakelijk voor een hoogwaardige productie en voedselveiligheid, aan de orde gesteld. Dit sloot uitstekend aan bij de behoeftes die er in China leven over deze thema's, zodat er voldoende mogelijkheden liggen om de samenwerking met China op deze onderwerpen te versterken.

Hollandpaviljoen Qingdao

Nederland richt een paviljoen in met Hollandse molen en modern tuinontwerp op de Qingdao International Horticultural Exhibition, die van eind april tot medio oktober dit jaar wordt gehouden. Daarnaast zullen Nederlandse zaadbedrijven ruim vertegenwoordigd zijn op het congres van de International Seed Federation, van 26-28 mei in Peking.

Tuinbouwmissie Griekenland

Van 31 maart -2 april 2014 vond een uitgaande tuinbouwmissie plaats naar Athene. De missie werd georganiseerd door de RVO en het Griekse PRAXI Network, beide leden van het Enterprise Europe Network, in samenwerking met de Nederlandse ambassade in Athene. Nederlandse bedrijven kregen zo de kans om

uitgebreid te netwerken met Griekse bedrijven en kennis te maken met de Griekse agrarische sector, die als één van de topsectoren van de Griekse economie is aangewezen.

Het eerste deel van de missie bestond uit een seminar bij Orange Grove, een initiatief van

de Nederlandse ambassade met flexibele kantoorruimte, mogelijkheden voor kennisbevordering, netwerken en samenwerking. Tijdens het seminar vertelden verschillende onderzoekers en vertegenwoordigers van Griekse organisaties over de nieuwste ontwikkelingen op het gebied van tuinbouw en de technologische behoeftes van de sector.

Vervolgens konden de Nederlandse deelnemers zich presenteren. Dit waren: Asselbergs Consultancy, Looije Agro Technics, Pellikaan Gewasklemsystemen, QEP Holland, Sercom Regeltechniek, Thatchtec en Wageningen UR Greenhouse Horticulture. Tot slot was er gelegenheid tot netwerken door middel van onder andere B2B matchmaking.

Het tweede deel omvatte bezoeken van de Nederlandse delegatie aan Griekse producenten. Deze bezoeken vonden plaats op 1 en 2 april in het gebied Messina, Peleponnesos. Ook hier konden de Nederlandse bedrijven zich weer presenteren en werden B2B-meetings georganiseerd. Organisatoren en deelnemers kijken terug op een geslaagde missie, met veel aanknopingspunten voor zakendoen met en in Griekenland.

De plant- en bodemspecialisten van HLB

• • • HLB is een privaat bedrijf dat onderzoek uitvoert, diagnoses stelt en onafhankelijk advies geeft op het gebied van plant- en bodemgezondheid. Een unieke combinatie volgens directeur Janny Peltjes. En sinds vorig jaar heeft HLB ook een app. De Plant Check is een laagdrempelige manier voor boeren, maar ook handel en industrie, om, overal ter wereld, gemakkelijker ziektes en gebreken te kunnen herkennen en sneller actie te nemen.

“Ons doel is meerwaarde te creëren voor de agrarische sector en in het bijzonder de primaire sector. Het is de boer die uiteindelijk van onze kennis moet kunnen profiteren”, stelt Peltjes. HLB heeft opdrachtgevers door de hele keten heen. Naast de boer werkt HLB ook voor de handel, de toeleverende- en de verwerkende industrie en brancheorganisaties. We richten ons voornamelijk op open teelten: akkerbouwteelt, bloembollenteelt, vollegrondsgroenten, boomkwekerij, maar bijvoorbeeld ook sportvelden. Ook internationale bedrijven als Pepsico, McCain en Farmfrites en gewasbeschermingindustrieën maken gebruik van de kennis van de specialisten van HLB. “Bij elk product wat vanuit ons richting klant gaat, voegen we kennis toe. In het onderzoek proberen we onze opdrachtgevers zo goed mogelijk te adviseren over hoe onderzoek kan worden uitgevoerd zodat het relevant is voor de praktijk. Een diagnose gaat altijd gepaard met een praktisch advies voor de gebruiker.”

HLB is een soort CSI als het gaat om plantgebreken, ziekten, schimmels en beestjes. Ze kennen ze allemaal en weten precies hoe ze die moeten bestrijden. Een aantal jaren geleden is HLB begonnen met een omslag. In plaats van alleen te kijken naar ongewenste gasten, wil HLB onderzoeken hoe je een milieu kunt creëren waarbij je met behulp van

bepaalde organismen een verbeterde plant- en bodemweerbaarheid krijgt. Schaalvergroting en productieverhoging is zo belangrijk geweest de afgelopen 50 jaar dat vrijwel alleen maar is gefocust op chemie om ziektes te minimaliseren en zelfs uit te bannen.

“Wij kijken of er in de bodem organismen zitten die een bepaalde rol kunnen spelen in bodemweerbaarheid. Door die vervolgens te optimaliseren kun je bijvoorbeeld met minder meststoffen toe, minder chemie en krijg je gezondere gewassen.” Peltjes en haar collega's hebben ruim zeven jaar geleden een demo-veld aangelegd met twee bouwplanstrategieën, namelijk één met maximale organische stof en één met minimale organische stof. “Pas na jaren zie je verschillen ontstaan; in bodemleven, in continuïteit van teelten, minder bodemerosie. Investeren in nieuwe strategieën gericht op bodemgezondheid vergt dus jaren voordat er aanwijsbaar profijt optreedt.”

HLB deelt haar schat aan kennis sinds kort via een app: de Plant Check. “Die hebben we ontwikkeld om boeren op een laagdrempelige en kosteneffectieve manier te helpen met teeltvragen. Momenteel wordt een businessmodel uitgewerkt voor diverse regio's, ook buiten Europa. Ervaring leert dat in minder ontwikkelde regio's er grote behoefte is aan kennis en advies. De adviseurs die daar actief zijn, zijn vaak niet onafhankelijk en hebben bovendien eigen belangen. En het is moeilijk voor een laag- of niet geschoolde boer om goed te bedenken wat nu echt nodig is.” PlantCheck helpt!

Kijk ook op: www.hlbv.nl
Volg HLB op Twitter: @HLBbv

Een kas vermomd als abstract lijnenspel. Deze kas staat in de tuinbouwgemeente Sint-Katelijne in Waver, België.

(c) Eddy Van 3000

Foto
van de
maand

Activiteitenkalender 2014

Onderstaande activiteiten zijn op alfabetische volgorde gerangschikt per regio en per land

AFRIKA

Ghana 15 - 18 mei Accra

Agro, Food & Technologie missie
ten tijde van de FATEC

Inlichtingen uitvoering:
m.senturk@hogiaf.nl

Zuid-Afrika 5-7 november

Holland Paviljoen op Food and
Drink Event te Johannesburg

Inlichtingen uitvoering:
ywigchert@nchnl.nl
Inlichtingen markt:
a.b.van.beuzekom@minez.nl

AMERIKA

Brazilië 19-23 mei

Missie high-tech agrofood
en biotech

Inlichtingen uitvoering:
www.oostnv.nl
Inlichtingen markt:
bra-lnv@minbuza.nl

Verenigde Staten 29 juni- 1 juli

New York Summer Fancy
Food Show

Inlichtingen uitvoering:
mwaal@nchnl.nl
Inlichtingen markt:
was-lnv@minbuza.nl

AZIË

China 18-20 mei

Chinese Animal Husbandry
Exhibition Te Qingdao

(Nederlandse inzending)
Inlichtingen uitvoering en markt:
p.vaandrager@minez.nl

21-25 mei

Qingdao International
Horticultural Exhibition

(Nederlandse inzending)
Inlichtingen uitvoering en markt:
p.vaandrager@minez.nl

22-24 mei

Holland Business Days te
Qingdao

Inlichtingen uitvoering:
pem@phaff.com
Inlichtingen markt:
p.vaandrager@minez.nl

India 14-16 november

International FoodTec India &
PackEx India

(Hollandpaviljoen)
Inlichtingen uitvoering:
FME – CWM: nicole.de.borst@fme.nl
079 353 13 90
Inlichtingen markt:
nde-lnv@minbuza.nl

EUROPESE UNIE

Frankrijk 20-21 mei

Biobased bedrijvendelegatie
ten tijde van Siñal

Inlichtingen uitvoering en markt:
par-ea@minbuza.nl

Polen 23-26 juni

Economische missie
(incl. agro en tuinbouw)

Inlichtingen uitvoering:
fred.vandermeer@rvo.nl
Inlichtingen markt:
war-lnv@minbuza.nl

MIDDEN-OOSTEN

Saoedi-Arabië 3-7 mei

Handelsmissie

Inlichtingen uitvoering:
NCH: nmoshtaq@nchnl.nl
Inlichtingen markt:
riy-lnv@minbuza.nl

9-11 november

Gulfood Manufacturing/ Seafex
Holland Paviljoen

Inlichtingen uitvoering:
ccramer@nchnl.nl
Inlichtingen markt:
riy-lnv@minbuza.nl

OVERIG EUROPA

Azerbeidzjan 19-23 mei

Baku Agrottrade missie

Inlichtingen uitvoering:
weverts@nchnl.nl
Inlichtingen markt:
p.vaandrager@minez.nl

Rusland 15-18 september

World Food Moscow

Inlichtingen uitvoering:
ywigchert@nchnl.nl
Inlichtingen markt:
mos-lnv@minbuza.nl

Servië 20-26 mei

Novi Sad Landbouwbeurs met
Hollandpaviljoen

Inlichtingen uitvoering en markt:
s.h.hoff@minez.nl

Turkije 2-4 juni

Economische missie (incl. agro
en tuinbouw)

Inlichtingen uitvoering:
karin.schipper@rvo.nl
Inlichtingen markt:
ank-lnv@minbuza.nl

8-12 juni

Handelsmissie agro, food
en technologie

Inlichtingen uitvoering:
international@fme.nl
of 079 353 1135
Inlichtingen markt:
ank-lnv@minbuza.nl

.....
Noteer het in je agenda!
.....